

تثاثر آفریقا

لاله خاکپور

۲۰۱

تثاثر به مفهوم اروپایی آن - نمایشنامه‌های مدون که بوسیلهٔ بازیگران تربیت شده در ساختمان‌های ویژه اجرا می‌شود - تاریخچهٔ بسیار کوتاهی در آفریقای سیاه دارد.

امپراتوری بزرگ مالی، در پنج قرن پیش، از سنگال تا نیجریه وسعت داشت. در آن‌جا، همانند اروپا، قصه‌گوها، نوازنده‌ها، رقصنده‌ها، شعبده‌بازها، بندبازها و همه جور افرادی که در سرگرم کردن دیگران مهارت دارند، رشد کردند. تثاثر سنتی، با هنرهای همیسته‌اش - قصه‌گویی، آواز و رقص - هنوز هم نقش مهمی را در زندگی بیشتر اجتماعات آفریقای سیاه ایفا می‌کند. با وجود تقبیح مبلغین مذهبی و حاکمان مستعمرات، قدرت خانواده و وفاداری قبیله‌ای توانسته است سنت‌هایی را که در آن تاریخ، مذهب و وظیفهٔ اجتماعی مجسم است، حفظ کند.

نبردی که برای کسب استقلال و آزادی صورت گرفت، سبب شد که اهمیت برخی سنت‌ها برجسته و بارز شود، بخصوص در دههٔ ۱۹۵۰، دانشگاه‌های جدید، موزه‌ها، و دیگر مراکز فرهنگی اقدام به جمع‌آوری و سندیت بخشیدن به اجزای منحصرًا شفاهی

کردند. اگرچه آموزش غربی، شهرسازی، و رسانه‌های گروهی شدیداً " فرهنگ بومی را تهدید می‌کند، باز هم برای دراماتیس‌های معاصر آفریقای غربی، منبع سرشاری از مواد نمایشی و زبان ویژه‌ای فراهم است، و با استفاده از این عناصر، تم‌های سیاسی ملموس از تجربه آزادی از جنگ قدرت‌های استعماری را ترسیم می‌کنند.

اجرای " هملت " در یک ناو انگلیسی در ساحل غربی آفریقا، در سال ۱۶۰۷ انجام گرفته است. این امر نشان‌دهنده سنت دیرپای تئاتر تجربی انگلیسی است که در تمام قلمرو تحت سلطه انگلستان به وسیله نخبگان صورت می‌گرفت.

لاگوس^۱ در سال ۱۸۶۱ ضمیمه امپراتوری شد. در طول بیست‌سال برده‌های برزیلی بازگشته به میهن، یک گروه تئاتری تشکیل دادند. در سال ۱۸۹۷ " تاجر ونیزی " در " یوروبا " اجرا شد. روزنامه‌های لاگوس نقدهای نمایشی را منتشر می‌کردند و سخن از ایجاد سالنی برای اجرای اپرا بود. " بنای یادبود گلور " در سال ۱۸۹۹ در لاگوس افتتاح شد و به مدت شصت سال تنها ساختمان بزرگ تئاتری قابل دسترس پایتخت باقی ماند.

مجموعه مستعمره‌های فرانسوی، فاقد سنت‌های تئاتری بود. این وضعیت تا زمانی که مریان بنیان تئاتر آفرو - فرانسوی^۴ را بگذارند، پا برجا بود. در آغاز، برنامه آموزشی مدرسه عالی ویلیام پونتی^۵، که در سال ۱۹۱۳ در داکار^۶ به منظور تربیت مریان و ماوران دولتی تاسیس شد، با مؤسسات شبیه به آن در پایتخت منطبق بود. اما، در اوایل دهه ۱۹۳۰، به خصوص بعد از این که شارل بهار^۷ به سرپرستی گماشته شد، برنامه آموزشی با نیازهای آفریقایی هماهنگ شد، مطالعه داستان‌های عامیانه و سنت‌ها مرسوم شد و محترم شمردن هویت‌های مذهبی باب شد. جشنواره‌های سالانه هنرهای بومی، به تورهای تئاتری اصیلی انجامید که در سال ۱۹۳۷ شامل دیداری از کمدی شانزله‌لیزه^۸ بود. در این جا (پاریس) بود که منتقدین متوجه شباهت‌هایی میان نمایش آفریقایی، اوریبید، و مولیر شدند، و نیز از این ریشه‌ها بود که هم درام آفریقایی فرانسوی، و هم گروه‌های تماشایی رقص - که بیشتر در قلمروهای قبلی مستعمرات فرانسه وجود داشت - رشد کردند.

برنارد دادیه^۹ یکی از اولین نمایشنامه‌هایش را هنگامی که در مدرسه ویلیام پونتی^{۱۰} دانشجوی بود، تحریر کرد. جی‌نیون فودباکی تا^{۱۱} - دانشجوی سابق - اولین

1-Lagos

2-Yoruba

3-The Glover Memorial Hall

4-The Afro-French Theatre

5-William Ponty

6-Dakar

7-Charles Béart

8-Comédie Des Champs Élyseés

9-Bernard Dadié

10-William Ponty

11-Guinean Fodéba Keita

گروه تئاتر حرفه‌ای آفرو - فرانسوی را به نام " تئاتر آفریقا " ۱۲ در سال ۱۹۴۹ به وجود آورد . پس از اینکه کمی تا نمایش را کنار گذاشت تا به رقص بپردازد ، گروه به سال ۱۹۵۸ به " باله آفریقایی " ۱۳ تغییر نام داد که در سطح جهانی شهرت یافت . گیلوم - اویونومبیا ۱۴ سنت‌های کمیک مولیر را در یک مفهوم آفریقایی ابقاء کرد . اما ژاک راه - مانانجارا ۱۵ ، از اهالی جمهوری مالاگاسی ۱۶ ، نمایشنامه‌نویس ادیبی است که به طور غیر معمول ، آثارش بر روی کاغذ موفق‌تر است تا بر روی صحنه .

در ساحل طلا و نیجریه هم ، مدارس عمومی مانند آسیموتا ۱۷ و آکرا ۱۸ و کالج حکومتی ۱۹ و ایبادان ۲۰ ، به نویسندگان و کارگردانان آینده ، اولین مژه‌های تئاتر را چشاندند ؛ در سال ۱۹۴۸ ، بر روی این بنیان‌ها ، دانشگاه‌های جدیدی در آکرا و ایبادان گشوده شد . بین سالهای ۱۹۵۶ و ۱۹۶۷ ، بالغ بر یکصد اجرای تئاتر در " تئاتر هنر " ۲۱ ایبادان - با برنامه‌های جامع که از تئاتر یونان تا نمایشنامه‌های جدید آفریقایی را در بر می‌گرفت - صورت گرفت . تئاتر ، محلی معین برای گروه‌های سیار بومی شد ، و زمانی که در سال ۱۹۶۲ مدرسه نمایش تحت ریاست " جفری آکسورتی " ۲۲ افتتاح شد ، یکی از مشهورترین گروه‌های یوروبا ۲۳ - گروه تئاتری اوجونمولا ۲۴ - برای چندی به آن پیوست . یکی از کارهای مشترک آن‌ها ، ایرایی محلی بر اساس رمان " سرمست از شراب خرما " ۲۵ ، اثر " آموس توتواولا " ۲۶ ، به صورت اثری کلاسیک در تئاتر نیجریه درآمد . این مدرسه برنامه تئاتر سیار خود را به صورت تورهایی که در حومه شهرها سیاحت می‌کردند ، گسترده کرد ، و فارغ‌التحصیلان آن نقش رهبری را در شکل دادن تئاترها و گروه‌های تئاتری نیجریه ایفا کردند . نمایشنامه‌نویسان بزرگ نیجریه در سال‌های اخیر اوله سوینکا ۲۷ ، اولاروتیمی ۲۸ ، جان پپرکلارک ۲۹ و جیمزانه هنشاو ۳۰ می‌باشند .

مدرسه نمایش و موسیقی در دانشگاه غنا در لگون ۳۱ ، شمار زیادی از نمایشنامه - نویسان و کارگردانان فعال در گسترش نمایش - مانند ، افوآساترلند ۳۲ ، فلیکس موریسو لروی ۳۳ و جودوگرافت ۳۴ - را عرضه کرد . لگون ، مانند دانشگاه ایبادان ، نسل

12-The Theatre Africa	24-Ogunmola
13-Ballets Africans	25-
14-Guillaume Oyono-mbia	26-Amos Tutuola
15-Jacques Rabémananjara	27-Wole Soyinka
16-Malagasy	28-Ola rotimi
17-Achimota	29-John Papper Clark
18-Accra	30-James Ene Henshaw
19-College Government	31-Legon
20-Ibadan	32-Efua Sutherland
21-Arts Theatre	33-felix Morriseau Leroy
22-Geoffrey Axworthy	34-Joe de graft
23-Yoruba	

جدیدی را به تئاتر آفریقا روانه کرد، از کارهای چشمگیر این نسل، میتوان آثار زیر را برشمرد:

- ۱ - " معمای پیچیده " یک روح " ۲۵ ، ۱۹۶۵ ، آنووا ۳۶ ۱۹۷۰
نوشته " اما اتا ایدو " ۳۷
- ۲ - " داستانی که آنانس گفت " ۲۸ ، ۱۹۷۱
نوشته " مارتین اووسو " ۳۹
- ۳ - " قدرت اجدادی " ۴۰ ، ۱۹۷۲
نوشته " کوفی آوونور " ۴۱
- ۴ - Company Pat ، ۱۹۷۳
نوشته " پاتینس آدو " ۴۲
- ۵ و ۶ - " پسرها و دخترها " ۴۳ ، ۱۹۶۴
" در تاریکی فیلم " ۴۴ ، ۱۹۷۰

نوشته " جودو گرافت " . وی در نمایشنامه‌هایش ، بطور کلی سر و کار با اجتماع پیچیده و مشکلات شهرهای بزرگ و فشارهایی که آن را در هم می‌ریزد ، دارد .

سیرالئون ، اگرچه به لحاظ تحصیلی در حوزه " ممتازتری قرار داشت (کالج فوربای ۴۵ در سال ۱۸۷۶ تاسیس شد) ، در گسترش نمایش کندتر پیش رفت . برداشتی از ژولیوس سزار نوشته " تی . ای . ال . دکر " ۴۶ ، در سال ۱۹۶۴ در " فری تاون " ۴۷ به نمایش گذاشته شد و " ریموند سریف ایسمون " ۴۸ ، دونمایشنامه در باره زندگی معاصر نوشت . اما نسل بعد از ایشان با مشکلات زیادی مواجه شدند . " پت مدی " ۴۹ ، نویسنده با استعدادی که چندین نمایشنامه منتشر شده دارد ، اکنون در خارج از زادگاهش زندگی می‌کند .

در آفریقای شرقی ، برخلاف آفریقای غربی ، سفیدپوستان اقامت داشتند و بنابراین هنر تئاتر حرفه‌ای و آماتوری ، سنت‌های پایدارتری در آن جا داشت ، در اینجا ، نخستین گروه تئاتر حرفه‌ای اروپایی ، در سال ۱۹۴۷ ، توسط " دونووان موله " ۵۰ (۱۸۹۹ -) تشکیل شد . تئاتر " اوبهای " ۵۱ در ۱۹۶۳ و تئاتر " دونووان موله " در نایروبی به سال

35-Dilema of a Ghost
36-Annova
37-Ama Atta Aido
38-The Story Ananse Told
39-Martin Ovusu
40-Ancestral Power
41-Kofi Awooner
42-Patience Addo
43-Sons and Daughters

44-Through a film darkly
45-Fourah Bay
46-T. A. L. Decker
47-Freetown
48-Raymond Sarif Easmon
49-Pat Maddy
50-Donovan Maule
51-OBE

۱۹۴۸ شکل گرفت. در این منطقه نبرد برای کسب استقلال خونین‌تر بود. به عنوان مثال کنیا، صحنه لشکرکشی تلخ مائو - مائو بود: قهرمان نمایشنامه: "محاکمه ددان کیماتی" اثر "جیمز نجوجی" ۵۳، یک شهید مائو - مائو است. نمایشنامه‌نویسان اوگاندایی، "رابرت سروگاما" ۵۴ و "جان روگاندا" ۵۵، فارغ‌التحصیلان دانشگاه، با در خطر انداختن آزادی‌شان، ساتیرهای سیاسی نوشتند. "میشل اترتون" ۵۶ مدیر دانشگاه تئاتر سیار در زامبیا، تعید شد. در تانزانیا و مالاوی، بدعت‌های هنرمندان، خیل، زود توسط واقعیت‌های سیاسی کنار گذاشته شد.

آفریقای شرقی دو ویژگی مهم داشت: اول این که بر خلاف آفریقای غربی که طیف‌های سردرگم‌کننده‌ای در زبان دارد، در "سوآهیلی" ۵۷ اصطلاحات خاص آفریقایی فرانسوی موجود است. دوم این که بیش از یک دهه مبارزه برای کسب استقلال، موجب بهره‌گیری از تجربیات آفریقای غربی شد.

تلاش‌های جدی و پیگیرانه‌ای برای ارائه تئاتر به مردم صورت پذیرفت و اجراها، اکثراً در شکل سنتی خود انگیخته بوده و به اپرا نزدیک‌تر است تا درام مرسوم.

در اوایل دوره استقلال در آفریقای سیاه، آزادی طعم لذتی را به تئاتر چشانید، که دبیری نیز نپایید. از زمانی که همگونه فعالیت تئاتری به نوعی رسمی است و با سرمایه‌گذاری دولتی انجام می‌شود، ناچاراً زبان تئاتر محافظه‌کارتر است و نمایش‌های باشکوه تاریخی، آواز و رقص، و نمایش‌های خانوادگی به اظهارات سیاسی ترجیح داده می‌شود.

آثار نویسندگانی از قبیل "بودسوانده" ۵۸ و "فمی اوزوفیزان" ۵۹ نیجریایی خبر از روح انتقادی بیشتری را می‌دهند. به هر حال، احداث دانشگاه‌های تئاتر و برپایی گروه‌های آموزشی هنرهای نمایشی، زمینه‌ای برای حرکت‌های نوین در عرصه نمایشنامه - نویسی و عرضه تئاتر بوجود می‌آورد.

The Oxford Companion to the theatre

Edited by: Phyllis Hartnoll

1988

- 52-Trials of Dedan Kimathi
- 53-James Ngugi
- 54-Robert Serugama
- 55-John Ruganda
- 56-Michael Etherton
- 57-Swahili
- 58-Bode Sowande
- 59-Femi Osofisan